

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LIV.

"Gazeta" este în fi-care zi.
Abonamente pentru ANUL I: Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.

PENTRU ROMÂNIA și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.

Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru BRAȘOVU:
la administrațiune, piața mare
nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 or. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 or. v. a. sau
16 bani.

Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 43.

Brașov, Sâmbătă 23 Februarie (7 Martie)

1891.

Brașov, 22 Februarie v.

Cu ocaziunea desbaterilor din camera ungară asupra proiectului de lege privitor la iurisdicțiunea consulară, ministrul de justiție Szilagy, vorbind de țările din Orient, unde mai există această iurisdicțiune, dăse între altele: „în țările aceste, mai ales în România, iurisdicțiunea consulară nu va avea lungă durată; de abia se mai exercită încă. Acest fel de iurisdicțiune încetă în măsură, în care codurile și organizațiunea judecătorească se dezvoltă și prezintă garanții...”

Acastă afirmare a ministrului unguresc a produs mare indignațiune în cercurile politice din București, deoarece ea este cu totul opusă adevărului. În doi articuli publicați în „Românul” d-lă A. Djuvara respinge aserțiunea d-lui Szilagy, constatând că ați nu numai că nu mai există iurisdicțiune consulară în România, d-er România însăși exercită iurisdicțiune consulară în alte state, cum este Turcia și Bulgaria.

Ministrul de justiție unguresc este acusat, în amintiri articuli, de rea credință, d-icându-se că a ridicat cu intențiune cestiunea capitulațiilor, puindu-o în legătură cu posibilitatea unui viitor tratat de comerț; cu alte cuvinte, d-lă Szilagy a voit să d-ică, că Austro-Ungaria ar renunța la pretențiunile de a exercita iurisdicțiunea consulară în România, decât aceasta s'ar învoi la un tratat de comerț convenabil Austro-Ungariei.

În anul 1866, reprezentantul austro-ungar la București, br. Mayr, într-o notă către guvernul român, resuscitase și el cestiunea capitulațiilor. Ministrul de externe român, răspund-ându la această îndrăsn-ță alusiune cu demnitate, primi răspuns dela d-lă Kalnoky, că regretă, că s'a

făcut o asemenea alusiune nepotrivită, care nu p-ote fi tolerată. Ce sens pot avea prin urmare ați cuvintele d-lui Szilagy, decât nu cuprind o îndreptă amințire? Astfeliu într-ebă amințita f-oiă, d-icându că amenințările sunt un semn de slăbiciune.

Cât pentru pretențiunea inferiorității României, care după Szilagy, ar reclama numai decât intervenirea jurisdicțiunei unguresc, pentru ca să se asigure s-ortea supușilor unguri, „Românul” nu voesce să vorbescă de strălucitul corp de juristi români, care este mândria țerei, ci se mărginesce să arate un exemplu despre ura, ciuda și neputința, cu care Ungurii atacă toate desvoltările rasselor dimprejurul lor; apoi termină așa:

„Ungurii nu ved- peste tot decât omenii inculți, națiuni subalterne; tot ce se mișcă împrejurul lor le voesce răul — cine nu este Ungur, le este dușman! Acastă trufă întovărășită sentimentului de universală persecuțiune, această îngâmfare amestecată cu t-émă, este caracteristica n-émului maghiar și col-r-ază cu-o rădă de ridicul pretențiunea ce-o au descendenții lui Attila de a impune Orientului spiritul propriei lor rase și a propriei lor civilizațiuni”.

„Pe această pornire sufletescă suntem siguri că neamul nostru nici-odată nu se va îndruma. De parte de a ved- în progresul celorlalți o primejdiă, Românii vor ved- cu fericire implântarea unei civilizațiuni temeinice și generale în Orient. Și va fi totdeuna un semn netăgăduit de putere morală pentru o națiune faptul, că va ved- propășirea celorlalte n-émuri fără să simtă că vre-o umbră se întinde asupra destinelor ei.”

Adunarea aleg. români din Abrud.

Munții apusenți, 3 Martie n. 1891.

Opidul montan Abrud a fost ieri martor unei adunări imosante de alegători români din cercurile electorale Abrud, Roșia și Ighiu din-oce de Dealul mare adunați pentru a se pronunța asupra monstruosului proiect de lege despre asilele de copii. Pe lângă totu timpul geros, peste 600 de alegători români s'au prezentat, cu demnitate și în mod s-erbătoresc — caracteristica Românilui, cum el s- știe prezenta la atari ocaziuni — spre a-și arăta indignațiunea sufletului s-eu față de cei ce-lă asupresc. Ți era mai mare dragul, când în grupuri și în cea mai esemplară ordine, poporul av-nd în fruntea sa pe preotul și îngrijitorul s-eu, mergea către localul casinei române, locul destinat pentru ținerea adunării.

Punctu la timpul hotărit, orele 2 p. m. spațioasa sală dela „Românca” nu mai era în stare a încăpe pe alegători; toate odăile laterale, coridoarele și curtea era îndesuite de cei veniți spre a arăta șovinismului maghiar, că minciună scriu prin d-arele jidano-maghiare când cut-ă a afirma, că poporul este mulțumit cu sistemul ocărmuirii de ați, ci numai „popii” și inteligența ace-luia „agit-ă” și „gravit-ă în atar.”

Fiind deci alegătorii adunați, la propunerea d-lui Dr. Simeon Caianu, adunarea alege o comisiune din 4 membri, care invită la adunare pe d-lă convocator și președinte al clubului, *Alexandru Filipu*.

Între cele mai însuflețite urări de „S- trăiesc”, se presintă d-sa în mijlocul alegătorilor români, și urcându-se pe tribună, salută în mod frătesc conferința, spun-nd: că o lege grea și f-orte asupritore pentru poporul român, legea așa numită a asilelor de copii (sgomotose strigări: Nu ne trebuie! N-o primim!) l'a îndemnat a convoca această conferință a alegătorilor români (S- trăiesc! Bine a-ți făcut că ne-ai chemat!) ca să ne consultăm ce e de făcut în cestiunea această grea.

De-oce noi în dieta țării, atât prin excepționala lege electorală nedreptă, cât și prin alte uneltiri, ce se fac cu ocaziunea alegerilor de deputați, nu putem avea în casa țării reprezentanții noștri naționali, cari să ne apere drepturile noastre, trebuie ca alegătorii estă mod conchiamați să se pronunțe asupra proiectelor de legi asupritore pentru noi, deci provocă conferința a se constitui.

Între sgomotose urări de „s- trăiesc”, conferința aclam-ă de președinte pe d-lă *Alexandru Danciu*, proprietar și director de mine în Bucium-Cerbu, ér de notari pe *Grigorie Sima*, paroh în Carpiniș și *Dumitru Goia*, par. în Peleș.

Ocupându-și cei chemați locurile, președintele invită pe alegători a se pronunța asupra acestui proiect.

D-lă Ales. Filipu, luând cuv-ntul arăta în cele mai vii colorii situațiunea de ați și intențiunea ce o au asilele de copii (Sgomotose strigări: Nu ne trebuie! Suntem sătui de dragostea ungerescă!) Arată, care e scopul și ce se intenționează prin atari Kișdedov-uri, nu adev- atât umanitatea, cât maghiarizarea și înstrăinarea copiilor din fragețimea etății lor de către corpul națiunei noastre române. (Strigări: Mai bine murim, decât să lăsam să facă din copiii noștri Unguri!) Arată mai departe oratorul, că chiar și d-ările de ați vorbesc în contra introducerii legii aceste. Pruncii dela 3—6 ani n'au lipsă de Kișdedovuri, mai bine cresc și sunt îngrijați ei în brațele maicei și lângă caminul și sub soutul tatălui lor (Așa-i! Nu ne vom da copilașii noștri pe m-și și sub îngrijiri păgănesci!) Prin asilele de copii astfeliu după cum acele sunt proiectate, se vat-ă legea naționalităților sancționată de Maiestatea Sa, se vat-ă dreptul natural al părinților și confesiunilor. Crede deci oratorul, că a întrunit consimț-mentul alegătorilor, când protest-ă sus și tare în fața Europei și a lumii civilizate în contra acestui proiect. (Îndelungate: Așa este! Protestăm! Protestăm! S- trăiesc vorbitorul.)

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Impușcătura.

Novelă de Al. Pușkin.

(Fine.)

Contele 'mi făcu semn să șed pe un scaun și ascultai cu cea mai mare curiozitate următorul raport:

Înainte cu 5 ani mă însurau. Luna cea dintăiu, *honey moon*, o petrecui aici la moșia mea. De casa acesta e legată amintirea cea mai fericită, d-er totu de-odată și momentul cel mai dureros al vieții mele.

Întro s-eră eșirăm călare. Calul soției mele încep- să se neliniștesc; ea se spăria, desoalecă și mă rugă să-i portu calul de căp-ștru, pe când ea se întorse pe jos acasă. Atunci observai înaintea porții mele o cal-ă. Mi-se împărtăși, că un domn mă așteptă în cabinetul meu și că a refusat, să-și spună numele și d-ise numai, că are cu mine nise afaceri de resolută. Mă dusei în odăi și în întunecă observai un bărbat cu barbă lungă și plin de praf. El ședea lângă camin. Mersei spre

el și mă încercai să-mi reînprospetez u memorie trăsurile feței sale.

„Nu mă recunoști, conte?” d-ise el cu-o voce tremurătoare.

„Silvio!” strigai eu.

Trebuie să mărturisesc că simțiam cum mi-se face p-erul măciucă.

„Da, eu sunt”, continuă el. Mai am bună o impușcătura; am venit, să fac impușcătura această. Ești gata?”

V-ăui într-unul din buzunarele sale lucind un pistol. Măsurai doispred-ăce pași și mă aședai într-un colț și-lă rugai, să puse în grabă, mai înainte de a intra soția mea în odăi. El h-șită și ceru lumină. Se aduseră luminări.

Am încuiat ușa și poruncii ca să nu lase pe nimenea înăuntru și apoi îl provocai încă odată să puse. El ridică pistolul s-eu și ținti... Numeram secunde, cugetam la ea... o minută îngrozitoare trecu... Silvio lăsa arma în jos.

„Imi pare rău” d-ise el, „d-er pistolul meu nu e încărcat cu s-emburi de cerășe... Glonte e așa de greu... d-er imi vine o idee: lucrul acesta nu s-ém-ă

cu un duel, ci cu un asasinat. Nu's obișnuit să pușcă asupra unui om nearmat. Se începem din cap-ă, să tragem sorți d-er, care să puse mai întâiu.”

Imi venea amețeli... cred, că am respins propunerea... în fine un alt doilea pistol fu încălcat. Îndoirăm două bucăți de hărtă, le puserăm în oăciula, pe care odinoră o găurisem, și traserăm sorți. Băgai mâna în oăciulă și de astădată câștigai.

„Ai un noroc orb, conte”, d-ise el c-un risu, pe care nu-lă voiu uita niciodată.

Nu știu, ce se întâmplă cu mine, și prin ce mijloce li succese, să mă sil-ăscă să pușcă — d-er pușcai și nimerii tabloul acesta de aici. — Contele imi arată peisagiul gaurit.

Fața lui se făcu roșă ca para focului. Contesa era mai albă ca batista ei și eu abia am putut să suprim un strigăt.

„Pușcai așăd-ă”, continuă contele, „Din norocire greșii... apoi ținti Silvio... (în momentul acesta întrădev-ă p-ărea îngrozitor.) Deodată se deschise ușa.

Mașă se repezi înăuntru și se aruncă la peptul meu. Prezența ei imi dădu din nou curagiu.

„Scumpa mea”, d-isei eu, nu veți tu, că glumim. Ce spăriați ești. Du-te, du-te, bea un pahar de apă și apoi vin-o érăși înd-er. Atunci îți voi recomanda pe un camarad și prietin vechiu și iubit.”

Mașă se îndoa încă.

„Spune-mi e drept c-ă d-ice bărbatul meu?” d-ise ea întorc-ndu-se spre înfricoșatul Silvio, „e drept, că-i vorba numai de-o glumă?”

„Elu totdeuna glumesce contesă”, răspuse Silvio. Într-o d-ă imi dădu în glumă o palmă; în glumă imi gauri c-un glonte oăciula; în glumă chiar acum pușcă pe dinaintea mea. Acum mi-aș permite și eu o mică glumă...”

D-ic-ndu aceste, voia să țintesc asupra mea — în prezența soții mele!

„Mașă cădu la piciorale sale.”

„Ridică-te, Mașă! Nu ție rusine!” strigai eu înfuriat. „Ér D-ta Domnule, vei înceta odată să-ți bați joc de-o biată femeie. Vrei să puse, ori ba?”

„Nu voiu pușca”, răspuse Silvio.

După acestea mai vorbi părintele *Nicolae Mestecăni*, din Roșia montană, pâr. *Nicolae Matora*, din Sohodolu și pâr. *Nicolae Băieșanu* din B. Isbita, cari toți combătura acelui proiect.

Președintele dă apoi spre cetire următorul proiect de:

Rezoluțiune.

„Considerându, că proiectul de lege despre asilele și grădinele de copii restrânge dreptul părintesc garantat prin legile în vigoare;

Considerându, că acest proiect de lege desconsideră dispozițiunile articolului de lege XLIV din 1868 sancționat de Maiestatea Sa și declarat de legea fundamentală a statului;

Considerându, că proiectul de lege din ceștiune impune poporului sarcine nouă și tocmă în împrejurările actuale nesuportabile;

Considerându mai încolo, că devenind lege acest proiect, salubritatea publică ar suferi în gradul cel mai mare, era religiozitatea și moralitatea nu s'ar mai sădi în pepturile fragede ale copiilor dela 3—6 ani;

Considerându spiritul acestui proiect de lege, din care se vede lămurită tendința de a maghiarisa cu forța popoarele nemaghiare din patriă;

Considerându, că acest proiect devenind lege ar da ansă la neliniscirea și agitațiunea continuă a naționalităților nemaghiare și acest proiect devenind lege, ar avé pentru patria noastră urmările cele mai funeste:

Alegătorii români din cercul electorală al Abrudului și Ighiului, dincoci de Dealul-mare, pe baza dreptului ce le compete după lege, protesteză în fața lunei civilizate în contra proiectului de lege despre asilele și grădinele de copii, și se angajiază a lucra într'acolo, ca acel proiect să nu devină lege.

Acest proiect de rezoluțiune între cele mai îndelungate și repetite strigări de „să trăiescă Români!“, adunarea în unanimitate l'a primită. După acestea la propunerea pâr. Grigorie Sima, adunarea alege pentru verificarea protocolului pe lângă birou încă pe d-nii *Alexandru Ciura* parochiu greco-catolic în Abrud și *Nicolae Lobonțiu* proprietar în Abrud.

Totă cu această ocaziune, la propunerea prezidiului, adunarea alege membri în comitetul clubului pentru aceste cercuri electorale în persoanele D-lor *Alexandru Filip* avocat, *Dionisie Adamoviciu* parochiu greco-oriental în Abrud, *Dr. Laurențiu Popa*, candidat de avocat, *Nicolae Lobonțiu* și *Iosif Crigian* din Abrud, ér din Roșia d-lă *Dr. Simeon Căian* și din Bucium d-nii: *Alexandru Danciu* proprietar și director de mine, *Dr. Aurel Chisbuc* medic montan și *Nicolae Băieșanu* parochiu.

„Suntă mulțămîtă! Am voită să te vedă zăpăcită și spărită. Te-am silită să pui asupra mea; suntă mulțămîtă. Ți vei aduce aminte de mine; te lasă în mustrarea conștiinței tale.“

Făcú apoi un pas spre ușă; dér pe prag se opri, aruncă o privire asupra tabloului găurit și ca și în trecut își descăroa, mai fără nici o ochire, pistolul său asupra aceluiași tablou.

Soția mea leșină. Servitorii nu utoțezară să-lă oprăscă, îl priveau cu gróză. El se scoborî pe scări în jos, strigă pe visitiu, și mai înainte de-a-mi recăștiga prezența mea de spirit, dispăruse.

Contele tăcú.

În chipul acesta află sfârșitul unei istorii, a căreia începută mă interesase atât de mult. Pe eroul acesteia, nu l'am mai revădită nici-odată. Se afirmă, că *Silvio* în timpul răscăleii de sub *Alexandru Ipsilante*, ar fi comandat ună despărțământă de Eteristi și că ar fi cădat în bătălia dela *Souleni*.

Ucu Paolo.

Fiind astfel tóte agendele conferinței terminate, unul dintre alegători urcându-se pe tribună, în termni scurți mulțimesce în numele conferinței d-lui convocator *Ales. Filip*, asigurându-l, că în toți timpii și la or-și ce ocaziune de atare natură alegătorii și întreg poporul român conșciu de chemarea sa, îi va urma și-lă rugă, ca tot-déuna să se pună în fruntea aceluia. La acestea adunarea uréză d-lui avocat *Alexandru Filip* ani mulți și fericiți. După-ce d-sa mulțumi alegătorilor pentru démna și rezoluta atitudine, pe care în decursul debaterii au manifestat-o d-lă *Alexandru Danciu*, între vii aclamări a declarat adunarea de închisă.

Raportorul.

Adunarea alegătorilor români în Clușiu și demonstrațiunile tinerimei maghiare. Clușiu, 28 Faură 1891.

(Urmare.)

Pentru a propune și motiva proiectul de rezoluțiune în contra urgisitului proiect de lege ală „*Kisdedov*“-urilor, luă cuvântul d-lă avocat din Clușiu *Dr. G. Ilea*:

De câte ori e vorba de a se crea o lege — dize d-sa — tot-déuna trebuie să se fi ivit astfel de necesități, cărora pe altă cale nu s'a putut satisface decât numai prin lege. Cu ună cuvântă legea trebuie să fiă necesară și salutară.

Ministrul *Csaky*, însă în ședința dela 19 Ianuarie a dietei unguresci motivă proiectul de lege pentru asilele de copii cu afirmarea, că el este necesar, pentru ca să se micșoreze mortalitatea copiilor mici. Cu astfel de argument pentru micșorarea mortalității copiilor mici, încă nu a stată nimeni înainte nici într'un stată cultă și civilizat din lume. Pentru condițiunile sanitare, proiectul acesta nu oferă nici o garanție. Prin el se dispune ca într'o sală, sub îngrijirea unei femei, potă să fiă și 80 de copii, — absolută nu se potă înțelege însă, ca 80 de copii sub îngrijirea unei femei cum ar pută să fiă în condițiuni sanitare mai bune, de cum suntă copii singuratici sub îngrijirea și la sinul mamei lor, în cercul familiei.

Ce atinge dezvoltarea facultăților morale și intelectuale a copiilor, la care încă se provocă ministrul *Csaky*, acesta de asemenea este ună argument forțat, fiind-că copii se voră îngreuna cu unele noțiuni și cunoștințe, și încă propuse pentru ai noștri copii într'o limbă cu totul străină, producându-se astfel tocmai contrarul, adecă copleșirea dezvoltării lor firești. O asemenea încercare, în forma, în care o propune ministrul *Csaky*, nici într'un stată european nu s'a mai pomenit.

Las' că aceste motive suntă lipsite de ori ce basă reală, dér nu acestea suntă motivele adevărate, de cari este condus guvernul actual, dieta din Pesta și întregă societatea maghiară șovinistă la aducerea acestui proiect, ci adevăratul motiv este acel „momentă mare de însemnătate principală“, la care s'a provocat ministrul *Csaky* în ședința dela 19 Februarie a dietei, dicens, că „zace în interesul ori și căruia din țară să se însușescă limba statului“, adecă limba maghiară, și declarându, că prin acest proiect de lege nu voesce să știrbescă dreptul celor de limbă nemaghiară, ci vrea numai să le întindă mijlocul, ca și ei să se însușescă limba maghiară.“—Cu tinderea acestui mijloc d-lă *Csaky* pare că ar voi să ne facă o donațiune, de care însă nici o lipsă noi nu avem. De unde ore deodată atăta „bunătate“, de unde atăta „părintescă îngrijire?“ Prea adeseori am avut ocaziune de a ne convinge despre „bunele“ intențiuni ale domnilor dela putere față de noi. Donațiun de felul acesta ne facă să ne aducem aminte de strămoșesca vorbă classică „*Timeo Danaos et dona ferentes!*“

Tinderea acestui „mijloc“ este cauza principală și motivul cardinal al acestui proiect de lege. Dér considerându, că acest proiect dispune espresă, că instruirea copiilor va avé să se facă în legătură cu introducerea în cunoștința limbii maghiare, considerându mai departe, că cercetarea atătu a școlilor, câtă și a asilelor ce se voră înființa, este obligătoare, acest „mijloc“ nu este alta decât o adevărată forță, ne mai pomenită în lumea civilizat, prin care cu sila se conștrîngă micii copii nemaghiari, ca să se însușescă limba maghiară.

Că scopul acestui proiect de lege este maghiarizarea se vede chiar și din cuvântările unor deputați și bărbați de stată maghiari, cari în debaterile camerei din Pesta au sprijinit acest proiect de lege numai și numai pentru tendința lui maghiarizătoare. Deputatul *Lesko*, *Madarász* și mai ales deputatul *Hermann Otto*, a declarat hotărît, că densusul primesce acest proiect de lege numai și numai pentru tendința lui maghiarizătoare.

Nu este adevărată așa-déră, că numai noi dicens, că Maghiarii voiesc să ne maghiarizeze cu forța. Acesta ni-o spun ei însși clar și hotărît. Chiar decă așa ar fi, noi suntem aici în număr considerabil, ne afirmăm că Români, și statul, cu atătu mai puțin Maghiarii, n'au drept să ne disconsider, pentru-că noi încă suntem în stată și facem parte din stată; apoi nu popoarele suntă pentru stată, ci statul pentru popoare, ér statul când lovesce într'unul din popoare ce-lă constituiesc, lovesce în sine însuși și-și ridică arma asupra sa. (Așa este! să trăiescă!)

De multe-ori aușim pe Maghiari provocându-se la nuscii ce drepturi istorice ruginite. În privința acesta foarte potrivit a răspuns odată în dietă deputatul kossuthistă *Irányi Dániel*, dicens, că „*Mortii* n'au nici un drept să se dispună peste cei vii“. Sub morți înțelese el drepturile istorice, ér sub vii, drepturile actuale naturale. Tot în acest înțeles avem să răspundem și noi Maghiarilor, când se provocă la noi scimă ce drepturi istorice. „Nu aceea hotăresce, ce ați fost voi, ci aceea, ce suntem și noi! (Să trăiescă!) Suntem aici în număr considerabil, ne afirmăm ca Români și nu vă recunoșcem dreptul de a ne atăca esistența noastră națională!“ (Așa e, să trăiescă!)

Oratorul se provocă la vorbirea deputatului *Mocsáry*, care în ședința dela 20 Ianuarie a dietei recunoscu pericolul, ce-lă potă aduce tendința de maghiarizare nu numai naționalităților, ci chiar însuși statului, oare prin astfel de tendințe se pune pe picior de resbelă față cu sine însuși.

Nu există déră necesități — dize vorbitorul, cari ar pută justifica acest proiect de lege. Necesitățile și motivele d-lui *Csaky* suntă numai închipuir, lipsite de ori-ce adevăr real, suntă așa dicens, căi verși pe păreți. (Așa este!) Din contră, fiindcă acest proiect întesce la maghiarizarea Nemaghiarilor, el este foarte păgubitor, pentru-că aduce în conflict o parte de stată, cu altă parte de stată, care conflictă împedecă dezvoltarea firească a statului întreg. (Așa este!)

Este păgubitor proiectul de lege și din alte considerațiuni, deoarece dă naștere unor împovărări și sarcini nouă, fără de nici un folos. Scimă, că statul nostru înotă în datorii; datoria actuală a statului ungară trece peste un miliard și jumătate. Scimă aceea, că prin noul proiect de lege se dispune, că pentru crearea instituțiunilor prevădate în acesta, contribuții se mai plătescă încă 3% dare. Acum întrebă, de unde să mai plătim și aceste 3%, când nici cu dările existente nu putem învinge? De unde să înființăm alte preparamandii, când și cele existente abia le putem susținé? De unde să plătim și

orescătore când nici pe învățătorii, cari îi avem nu-i putem plăti. (Adevărat, așa este!)

După acestea vorbitorul prezintă proiectul de rezoluțiune, publicat deja în Nr. 40 ală „*Gazetei*“, ér pentru ca rezoluțiunea acesta nu cumva să rămână, potă, numai un glas, ce strigă în pustă, și pentru ca să nu ne mustre conștiința, că nu am făcut tot ce ne stă în putere, oratorul propuse, ca comitetul să fiă însărcinată a afla un mod și mijloc pentru a aduce la cunoștință acestă rezoluțiune nu numai factorilor competenți, ci chiar și înaltului Tron. (Așa vrea!) Eu cred, dize oratorul, că în principiu acest proiect posibil să fi primit consensul Maiestății Sale, dér decă Maiestatea Sa va fi pe deplin lămurită despre intențiunea adevărată și fatală a acestui proiect, chiar și în momentul din urmă se potă decide la denegarea sancționării. La finea discursului său adause:

Multe calamități au trecut peste capetele poporului român din această țară și totuși nu ne-au nimicit; spereză, că vom scăpa mai curândă să mai târziu și de pericolul, cu care ne amenință valorile maghiarizării forțate. Spereză și am firma credință, că atragerea și iubirea de limba națională a mamelor române, (Să trăiescă! Bravo! Să trăiescă!) va forma acea falangă puternică, acea stăncă de granit, de care se voră frânge unde maghiarizării, și de care lovindu-se se voră face pulbere și cenușă tóte tendințele de maghiarizare. (Frenetice aclamațiuni!)

Sfârșind d-lă *Dr. Ilea*, adunarea cu unanimitate primi în tótă întinderea, proiectul de rezoluțiune prezentat de d-sa.

După acestea luă cuvântul părintele *Ioan Blaga* din Ghirișu, care începă într'un mod călduros și lămurit să dea espresione durerii, ce a pătunsă și ce trebuie să pătrundă la inimă ori cărui Români și în specială a mamelor române din cauza noului și grozavului atentat, ce se face asupra nemului nostru prin proiectul de legedesă amintit. Dér pe când toți ascultau cu mare încordare vorbirea bravului preotă, furia celor cu scadalul ajuns la culme. Ei se furiază prin curtea vecină și începă a arunca petri, cu ole și altele supra pacificei adunări. O petă pătrunse până la masa biroului și pe aci era să nimerescă pe d-lă *Dr. Ilea*, mai mulți fură loviți fără a fi răniți; unui alegător din comuna *Felca* însă, îi sparseră capul. De peste biserică și prin curtea vecină, sburau petrele. Atunci adunarea începă să se mișce. D-lă *Blaga* trebui să se întrerupă vorbirea. Poporul voia să răspundă la atacă, să se apere pe bravi săi conducători, și se îndreptă cătră pălanul, ce desparte de locul, unde se furiază cei ce credeau, că prin vitejia lor mișelăscă, vor spăria o mulțime atătu de bravă. Inteligența sfătu poporul să nu facă nici un pas forțat în contra dușmanilor. Nu era însă de lipsă, căci vrednica trupă aruncătoare de petri, o luă la fugă de mână pământul. Într'aceea și poliția, fiind provocată, luă măsură mai corăpundătoare, pentru a ține în frâu pe demonstranți. Tótă adunarea era cuprinsă de indignare vedându atăta sălbătăcie și lipsă de cultură. „Asta-i cultura ungurescă!“ „*Éta ródele Kultüregylet-ului!*“ se aușiau răsunându din tóte părțile adunării. Unii erau de părere, ca să nu se mai continue nici o discuție și să se împăștiă adunarea. „Aici rămănem, măcar să restörne zidurile pe noi!“ „Murimă cu toții, când e vorba să ne apărăm drepturile!“ fu răspunsul mulțimei. (S'a aușim! S'a aușim!). Restabilindu-se liniștea și concentrându-se din nou adunarea, președintele păși din nou înaintea alegătorilor. Insuflețirea generală era la culmea ei. Tăcere adăncă. Tóte privirile erau îndreptate cătră președinte. Atunci d-lă *Coroian*, terminate fiind de altfel și agendele conferinței, în mijlocul aprobărilor și însuflețirii generale, rostese ca încheiere ună esocientă și înflăcărată discurs.

(Va urma.)

Convocare.

După dorința mai multor stimate alegători din Arad, imi permit să vă invit la o onoare pe România, alegători de ablegați dietali, din orașul Arad și din cercurile electorale ale comitatului Arad, se binevoiescă a veni la adunarea, ce se va ține aici în Arad, Joi în 28 Februarie stilul vechi, 12 Martie stilul nou an. cur. la 10 ore dimineața în sala mare dela otelul „Crucea albă“.

Obiectele discuției:

1. Proiectul de lege pentru asilele de copii.

2. Ținuta față cu alegerile la viitoarea sesiune dietală.

Arad, 20 Febr. 4 Mart. 1891.

Dr. Giorgiu Popa.

Convocare.

Alegătorii români, din cercurile electorale Carei (comit. Sarmar) Margita, Székelyhid și Biharea (comitatul Bihor), Nagy-Kálló (comitatul Szabolcs) sunt rugați a se prezenta la conferința ce se va ține în Margitta Vineri în 13 Martie st. n. a. c. în localul otelului orașenesc la 11 ore antermeridiane.

Obiectele de pertractare: a) Declarația alegătorilor față cu proiectul de lege pentru asilele de copii. b) Propuneri eventuale.

Székelyhid, la 3 Martie 1891.

Paul Papp, protopop. Gavril Lazar Purcărețianu, prtopopul Careilor. Lazar Iernea paroch de Tarcia. Stefan Creșniac, paroch de Sároig. Mihail Ciurdariu, protop. Bărcăului. Vasiliu Tamaș, paroch în Ér-Kenér. Vasiliu Filip, paroch în Silindru. Grigoriu Talpașij, par. în Galoș-Petri. Fl. Sălăgianu, paroch în Pișcolt. Ioan Mureșianu, inv. și propr. în Pișcolt. Martin Mihuț, cantor-inv. et.

CRONICA POLITICĂ.

Un teribil dezastru a suferit partida Cehilor bătrâni și la alegerile din orașe, în Boemia. Se poate dice că partida lui Rieger a fost bătută cu desăvârșire, așa că aci nici nu mai poate figura. Chiar conducătorul Dr. Rieger este în pericol de a-și pierde mandatul. În ceroul Neustadt din Praga, unde a fost totdeauna adorată ca un semițeu, Rieger a primit de astădată numai 1200 voturi ér Troian (cehii tineri) a primit 1454 voturi și conducătorul german Schmezkal, care nici n'a candidat, 900 voturi. Între Rieger și Troian se va face dér o nouă alegere și decât nu-i vor veni cumva în ajutor Germanii, Rieger va căde în cercul său vechiu. Și în celelalte cercuri ale Pragei sunt balotage între Cehii bătrâni și tineri. Pretutindeni candidații Cehilor tineri primiră mai multe voturi.

Se crede că și camerele de comerț cehe vor alege acum tot în favoarea partidei liberale naționale cehe. Mai pretutindeni această partidă a ieșit învingătoare față cu partida conservatoare națională a lui Rieger. Și este remarcabil că Cehii tineri nu s'au folosit în agitațiunea lor de mijloce neiertate. În Praga domnesce o iritațiune cumplită. Fraților Gregr, conducătorilor Cehilor tineri, li-se aduseră ovațiuni sgomotoase înaintea localului redacțiunii lui „Narodni Listy“.

Se crede, că situația cabinetului Taaffe s'a schimbat radical în urma acestui neașteptat succes al Cehilor tineri. Până acuma se credea, că cabinetul se va pute ține cu ajutorul Germanilor și al Polonilor, astăzi însă această nu se mai crede cu puțință, după ce ministrul-președintele Taffe a fost așa de cumplit desavuat de întregul popor ceh.

SCIRILE ȚILEI.

Proiectul de lege pentru Kișdedovuri se va pune la ordinea țilei în camera magnașilor Lun 9 Martie n.

Maghiarisarea în Oravița. Profesorul Dr. Bokor Iósef, ținând o vorbire cu prilejul festivităților „Eötvös“-iane din B.-Pesta, a atins activitatea Kulturregleturilor în general și în special activitatea societății „Arany János“ din Oravița, despre care dice, „că maghiarizează cu zel și cu mari succese (?), dovedă Kișdedovul maghiar, care e susținut cu banii acestei societăți și generațiunea tineră, care își însușește limba maghiară cu succes în acest oraș în mare parte de limbă străină, și care însușindu-o odată rămâne fidel al ideii maghiare și al scumpei noastre patrii.“ Numărul vorbitorilor limbei maghiare se se fi înmulțit în acești 10 ani din urmă cu 25% și acesta numitul profesor dice, că se datorește societății „Arany János“ și societății căilor ferate austriace-maghiare, care susține școlile și aplică numai învățător de aceia cari seiu perfect limba maghiară. Noi ca omeni fără cultură Kulturregletistă ne cam înduim de grozavele succese, despre cari vorbesce d-l profesor.

Reedificarea Venetiei. Din Venetia se anunță, că comisiunea însărcinată cu chibzuirea unui mod cum s'ar pute reedifica orașul Venetiei și adevă stradele, piețele și canalurile ei, a ținut în țilele aceste o ședință, la care au luat parte cei mai renumiți arhitecți ai Italiei, între alții și arhitectul Camillo Voito din Milano. Mulți dicu, că acesta nu se va pute face din cauza imenselor spese, cu cari ar fi îngreunată reedificarea și regularea vechiului oraș al paternicilor Dogi de odinor.

Principele Napoleon zace greu bolnav în Roma. Medicii îi mai alină durerile cumplite prin injecțiuni de morfină, în urma cărora se simte mai liniștit. Regele Italiei a voit să-l ducă din hotelul unde zace, la palatul regal, dér medicii nu au permis acestă. Medicii mai au nădejde în constituția tare a principelui, în urma căreia cred, că va pute învinge bóla, de care a fost lovit nu de mult și în orașul Parangino, unde petrecuse principele. Până în timpul de față starea sănătății lui nu s'a ameliorat.

Comună mare. Ministrul unguresc de interne a conces, ca comuna mică Ruscioră din comitatul Sibiiului să se constituie în comună mare.

Iernă în Grecia. Din Atena se scrie: În totă Grecia a fost iernă aspră mai ou sémă în Tesalia, în câteva ținuturi ajunse zăpada la o înălțime de 15—20 urme, sate întregi au fost acoperite de zăpadă, comunicațiunile au fost întrerupte. În Atena a nins neîntrerupt 3 zile.

Géța pe Dunăre a pornit după cum se scrie din Viena și sloiurile se îndesă din ce în ce mai tare la podul dela Stadlau, așa încât apa amenința a esunda, decât nu se vor lua măsuri grabnice pentru spargerea lor.

Monarchul și administrația de stat.

Diarele unguresc din Clusiu comunică cu data de 5 Martie o telegramă din Budapesta de un cuprins forte curios pentru care le lăsam lor răspunderea. Se dice între altele în această telegramă, că deputații Ugron și Helfi, luând parte la un prând al curții, Majestatea Sa îi agră pe Helfi cu următoarele cuvinte:

„Mi-s'a raportat, că partida independentă are de gând să începă o luptă puternică în contra administrațiunii de stat“.

„Vom folosi, Înălțate Stăpâne, toate armele legale — răspunde Helfi — pentru ca să apărăm dreptul de alegere al comitatelor, această instituțiune milenară a noastră; de altminterlea statele moderne ale Europei erăși au început a se sili, ca să desvölte instituțiunea comitatelor“.

La această observă Majestatea Sa: „Concedu, că organizația modernă de stat nu cere introducerea administrațiunii de stat, dér raporturile speciale ale Ungariei fac necesară această administrațiune.“ La vorbele acestea Helfi și-a plecat capul și n'a mai quis nimic.

În telegramă se mai dice, că personalul din jurul Majestății Sale ou mult interes a cerut dela Helfi informațiuni despre starea și sănătatea lui Kossuth. Helfi a răspuns surprins, că Kossuth este sănătos și lucră, dér trăesece în împrejurări materiale destul de modeste.

Apel.

Societatea studenților români din Viena, „România Jună“, dispunându încă de 800 almanachuri ediția II și 150 ediția I, a decis reducerea prețului de 2 fl. la minimumul de 70 cr.

Tot-odată aducem la cunoștința tuturor societăților române, cari urmăresc vre-un scop cultural-național, că jumătate din prețul almanachurilor vândute, societatea noastră îl cedă în favorul respectivei societăți.

Toți acei binevoitori ai noștri, cari s'ar angaja cu desfacerea unui număr anumit de exemplare — nu mai puțin de 20 — vor primi cuvenitul rabat. În vederea mărețului scop, ce urmărim rugăm pe P. T. publici români, să ne abțină nici de astă-dată marimosul său sprijin.

Adresa: Soc. „România Jună“, Viena IX Pelikangasse 15.

Pentru comitet:

G. Candrea,
președ.

N. Comșa,
secr.

Literatură.

Fôia ilustrată, revistă literară cu ilustrațiuni, apare în fă-care Duminecă. Redactor: Dr. D. P. Barcianu. Anul I, Nr. 7. Cuprinsul: Doine populare, culese de N. Simulescu. — Bătrâna, de Enea Hodoș. — Școlile românesc din Turcia (urmare și fine). — Fiicele Romei aduc sacrificii (cu ilustrațiune). — Biserica, șoolă, educațiune. — Literatură și știință. — Teatru, muzică și arte peste tot. — Higiena cosmetică. — De tôte și de pretutindeni. — Cronica săptămănei. — Sciri personale. — Corespondența foii. — Abonamentul pe un sfert de an fl. 1-50; pe un an fl. 6, Sibiu, str. Măcelarilor Nr. 21.

Mulțămită publică.

Telciu, 4 Martie 1891.

Corpul învățătoresc din comuna Telciu a arangiat în 8 Ianuarie a. c. cu pruncii de șoolă o petrecere împreunată cu cântări, declamări etc. în favorul școlarilor lipsiți de mijloce.

Cu această ocașiune au suprasolvit următorii d-ni: George M. Baiernveiter mare proprietar din Bohemia 10 fl. Gregoriu Popă paroch în Telciu 4 fl. Filip Singer director la móra de firez cu vapor în colonia Banffy 4 fl. Pavel Chita paroch în Romuli 50 cr. Virgiliu Șotropa cand. de profesor 50 cr. Iuliu Dombradi practicant de avocat 50 cr. Todor Dumitru preot în Runcu 50 cr. Basiliu Szabo notar în S. Iosef 1 fl. Gregoriu Romanese inv. în Romuli 50 cr. Minier Rezső magistru de drum 50 cr. A. Neuberger 50 cr. G. Weil 50 cr. Franz Zerkler 50 cr. Ion Mureșianu învățător 1 fl. Teodor Papeza învățător 2 fl. 10 cr.

Primesc pe această cale toți d-ni contribuitori cea mai cordială mulțămită în numele corpului învățătoresc și al tinerimei școlare.

Teodor Papeza, învățător. Ioan Mureșianu, învățător.

Teatru german în Brașov.

Societatea teatrală ne dă din qi în qi tot mai multe probe despre destoinicia ei. Așa de exemplu Joi s'era prin

*) Tôte diarele române sunt rugate să binevoiescă a reproduce acest apel.

representarea reușită a tragediei de Brachvogel „Narciss“. D-l Schöntag, care jucă rolul lui „Narciss“ și oăruia i-se poate atribui mai mult reușita piesei. D-la prima pășire pe scenă ne câștigă. Jocul lui a fost așa de escelent, ne silit și a scit să se exprime așa de viu durerea și suferința în fisionomia sa, încât publicul a rămas încântat și a aplaudat sgomotos pe actor, mai ales după scena din urmă, unde își revede soția pierdută, care a jucat'o admirabil. D-ra de O'Linch ca marchisa de Pompadour precum și d-l Dieffenbacher ca duce de Choiseul d'Ambroise au fost la înălțime.

Măne, Sâmbătă, se va juca opereta „Der arme Ionathan“ de Millöcker.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciul biroului de coresp. din Pesta)

Viena, 6 Martie. Astăzi s'au făcut în Viena alegerile pentru Reichsrath. Au luat parte alegătorii în număr mare. Alegerile pentru liberali au fost mai favorabile decum se credea. În centru orașului au reușit liberalii, totu asemenea și în suburbiile Leopoldstadt și Landstrasse. În celelalte cercuri au fost aleși antisemiții, parte au fost balotagiuți.

București, 6 Martie. Noul cabinet s'a format. Președintele, general Florescu, presentă camerei declarațiunea ministerială, în care se dice, că cabinetul va observa direcțiunea de până acum în privința politice externe. În urma acestă s'au ivit în cameră viue debateri, în urma cărora s'a dat noului cabinet vot de blamă cu 77 contra 69 de voturi. Ministrul-președinte declară, că va face Regelui cunoscută această decisiune. Probabil că camera va fi astăzi disolvată.

Cluj DIVERSE.

Căsătoria copiilor în India ostică. Între indigenii din India ostică s'a ivit o viua mișcare în contra proiectului de lege, care oprește căsătoria între copii și pus sub pedepsă tractarea timpurie a fetelor nedesvoltate ca soții și care nu recunoște de legală căsătoria, în care fata nu e trecută de 12 ani. Dela legea renumită din 1829, care a desființat arderea văduvelor, n'a produs nici o proclamațiune atâtea discuțiuni generale și pasionate, ca cea de acum. Guvernul a fost silit să intervină, făcând cunoscute obiceiurile aceste detestabile și lipsa de o protecțiune a dreptului legi, prin care mirii cei tineri încă înainte deplinei lor dezvoltări, suferă de stricăciuni corporale. O seriă de pertractări judiciare au statorit, că în tôte straturile societății există mulțime de casuri, cari fac de și-se ridică p'ru în cap; s'a arătat, că Mohamedanii au fost mai puțin molipsiți, din contră însă tractarea acestă neomenisă a femeilor a devenit o a doua natură printre castele mai bune din Hindu și aici s'a statorit un regres în puterea de viață a copiilor. Cu o înțelepciune demnă de o cauză mai bună, tagma preotescă condamnă legea, ca o călcare a religiunii seminției Hindu. Profesorii dela școlile înalte, pentru limba indică, documentează, că în „sastra nefalsificată“ seu în cărțile sfinte se află tocmai contrariul, ér din partea guvernului se documentează, că frasele aceste se consideră numai în dispozițiunile din dreptul civil, nu și în dreptul penal. Proclamațiunea pentru oprirea căsătoriei între copii, promulgată ca lege, e salutată ca un progres de toți omenii luminați.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interinal: Gregoriu Malor.

Cursul pieteii Braşovului.

din 6 Martie a. c. 1891.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Bancnote româneşti, Argintă românească, Napoleon-d'or, etc.

Cursul la bursa din Viena.

din 5 Martie st. n. 1891.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Renta de aur, Renta de hârtie, Imprumutul căilor ferate, etc.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes osti ungare, Amortisarea datoriei, Bonuri rurale, etc.

Avisul d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primit diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și posta ultimă.

Totodată facem cunoscută tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numerii pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei”, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se pot adresa la subsemnata Administrațiune în casă de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.”

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration and price. Pe trei luni, Pe șese luni, Pe un an.

Pentru România și străinătate:

Table with 2 columns: Duration and price. Pe trei luni, Pe șese luni, Pe un an.

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration and price. Pe an, Pe șese luni, Pe trei luni.

Pentru România și străinătate:

Table with 2 columns: Duration and price. Pe an, Pe șese luni, Pe trei luni.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octomvre 1890.

Large table with multiple columns showing train schedules between various stations like Budapest, Braşov, Sibiu, etc. Includes columns for train type, departure times, and arrival times.